

© Дана Софрониева

Ачшън Девлиса Останемте с Бога

Срещата ми с московския театър "Ромен"

Беше Първи май 1989 година. За първи път бях в Москва. В републиките съм гостувал с нашия хор пет пъти, но в столицата, не съм бил. Заминахме с Влака на мира. Тогава по имаме пари, работа. По обед, минавахме вече Румъния, направихме обща трапеза, хапнахме. Рачето, наша колежка, рече да покаже домакинските си качества и вдигна килимчето да го изтупа през прозореца, но вятърът го пое от ръцете и го понесе по румънските ниви. Разплака се момичето, то си беше нейно. Успокои си едва когато събрахме по някоя рубла и платихме персийското килимче.

На Червения площад се запознахме с фронтовици, участници във Втората световна война, в битките срещу хитлерофашизма. Един от тях беше с един крак, с патерици. Той ни разказа, че паветата върху които стъпваме са донесени някога от Швейцария и са от швейцарски гранит. На руски говорихме и с китайци, заедно гледахме манифестацията. Белокаменна Москва беше в цвят и знамена. Разгледахме Кремъл, посетихме мавзолея на Ленин, но аз през цялото време си мислех за театър "Ромен". Вечерта една групичка се отделихме и отидохме на концерта на единствения в света професионален цигански театър.

Малко е да кажа, че останяхме възхитени от ромското танцово и певческо изкуство. Тук слушах любимите романси на руските класици, на Пушкин и Лермонтов, Толстой, Чернишевски, Тургенев... С нетърпение зачаках края. Имах огромно желание да се запозная с Николай Сличенко. Внимателно излязох от петия ред и с розите се отправих към сцената. Погледите на артисти и публика се отправиха към мене. Това беше един от най-щастливите моменти от живота ми. Благодарих за прекрасното настроение, което ни създадоха потомците на чедата на природата - артистите от театър "Ромен". На всички поднесох по една българска роза. В един момент завесата се спусна и аз бях наобиколен от млади жени в дълги рокли в сладко кремаво, с дълги до китките клоширани ръкави. Обстановката стана гореща, спонтанно приятна, чувствах се много близо.

- Ме да сим ром - представих се.

Всички се приближиха до мене. Певците бяха девет, все китаристи. Николай Сличенко ни покани в гримьорните на втория етаж. При нас, на сцената, дойдоха семейството мъж и жена, с които седях в залата. Когато ни отведоха в камерната зала, Сличенко вече знаеше, че пея в мъжки хор от 120 души и ме помоли да изпълня нещо. Започнах с "Джелем, джелем" на Ярко Йованович. Всички станаха прави и запяха с мене. За третия куплет дадох знак на жените да ни оставят с Николай. Той пое втория глас. Все едно бяхме репетирани, репетирани. След това им изпях "Очи чьорные", български песни, песни на нашия голям композитор Йордан Русчев. Изпях им "Соле мио", "Мама" и тогава руснаците ме попитаха: "А българските песни ви не знаете?".

"Знаю" - отговорих им и запях "Не казвай, любе, лека нощ". Почерпихме се, разменихме си агресите, а за довиждане аз им казах: "Ачшън Девлиса".

- Жа Девлиса. - отговориха ми моите приятели.

Александър РАЙНОВ

СЕМИНАР "МЕТОДОЛОГИЯ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ И СТРАТЕГИИ

Българските роми пак на опашката

Страсбург

Съветът на Европа и Международния център за обучение и изследване на неправителствени организации INTRAC организираха семинар за изработване на методология за наблюдение и оценка на национални стратегии и програми насочени към ромите.

Семинарът се проведе в Страсбург на 2 и 3 септември като събра над 60 участници: представители на институции и на ромски организации от 20 европейски страни, както и представители на по-важните международни организации и институции (Европейска комисия, Европейски парламент, ОССЕ и др.). България бе представена от Михаил Иванов, секретар на НСЕДВ и от Деян Колев, председател на Център "Амалипе". Тук бяха и Димитрина Петрова, директор на Европейския център за правата на ромите - Бугапеша и Николай Кирилов, директор на Европейски ромски фонд "Пакив".

По време на двудневните заседания бяха разгледани съществуващите в момента национални стратегии за интеграция на ромите. Наложи се изводът, че в повечето от тях не са заложили механизми за наблюдение и оценка на реализацията им или ако

такива механизми има, то те са в ръцете на институциите, отговорни за реализацията на стратегиите, което прави достоверността им твърде съмнителна. Затова и основните препоръки в заключителния документ на семинара бяха съществувалите национални програми да бъдат допълнени с механизми, позволяващи постоянни и независими наблюдения и оценка, в които да бъдат включени ромите в съответните държави. Българската делегация излезе с конкретно предложение за изготвяне от Съвета на Европа на ежегодни доклади относно напредъка на отделните страни по прилагане на националните им стратегии. Второ предложение бе провеждането в София на конференция за ролята на местната власт в прилагането на национални програми за ромска интеграция.

Това, което ми направи впечатление бе оценката за реализацията на българската стратегия - Рамковата програма за равнопоставена интеграция на ромите в българското общество. Участващите в семинара страни бяха разделени в две групи - държави, реализиращи свои програми за ромска интеграция от години и държави, започващи такава реализация сега. Показателен бе фактът, че България бе поставе-

на във втората група - въпреки, че Рамковата програма бе приета преди 5 години, а от година имаме и План за действие за изпълнение на Рамковата програма (Решение на МС №693 от 06.10.2003 г.). Никои на семинара не си правеше илюзията, че България е реално напреднала с ромската интеграция, въпреки приетите документи. Първо, поради възможно най-ниския им законов статус: решения (не постановления, не подзаконови или пък законови акти), с които никое следващо правителство не е задължено да се ангажира. Второ, поради липсата на реален финансов ангажимент или неизпълнението от страна на правителството на заложените финансов ангажимент (справка: Решение на МС №693 "План за действие за изпълнение на Рамковата програма...", в което точките с реален финансов ангажимент не бяха изпълнени от ...МС). Трето, поради липсата на реални резултати. Четвърто, поради все още само формалното участие на ромската общност в изпълнението на Рамковата програма. Въпросът, който запази за себе си бе: не е ли все още формалното участие на ромската общност отражение за все още формалното понятие за общност?

Деян КОЛЕВ

КОНКУРС УСИН КЕРИМ

SUNOI

Andro suno gil'ori gil'avas.
Na dzhanav akana savi oda sas.
Ca dzhanav,
o dad la pre lavuta bashavlas
the rovelas.
Trine orendar usht'il'om
e blaka phuterd'om,
avri pre ma vichinen:
Shunes, sar le Romenge
o haranga maren?
Dar pre ma pejl'a,
o haranga maren
Cha te dareko merel!
Le Veshenca phirav,
la da le phralen vichinav,
le phenen le chhavorenca rodav,
nasht'i len arakhav.
Cha o haranga
andro suno shunav,
polokes le Romenge
pro dzhipipen maren.
Pro romane khera
kalo dikhlo chhido,
u me nasht'i nich kerav.
Soske ul'ilom?
Kaj te baruvav.
Soske baril'om?
Kaj dukh te prindzharav,
kaj te phuruvav.
Kaske phuril'om?
Korkori peske.

Praha 1989

Маргита РЕЙЗНЕРОВА